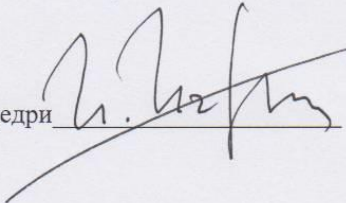

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Біологічний факультет
Кафедра зоології

Затверджено
на засіданні кафедри зоології
біологічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 10 від 9 березня 2011 р.)

Завідувач кафедри

Силабус з вибіркової навчальної дисципліни

«ЕТОЛОГІЯ ТВАРИН»

що викладається в межах ОПП ___ Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) _____
перший (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
за предметною спеціальністю 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

Львів 2021

Назва курсу	Етологія тварин
Адреса викладання курсу	вул. Грушевського 4, 79005 Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	біологічний факультет, кафедра зоології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01 Освіта / Педагогіка, предметна спеціальність 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
Викладачі курсу	зав. кафедри зоології д.б.н. проф. Царик Йосиф Володимирович
Контактна інформація викладачів	yosyf.tsaryk@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій (за попередньою домовленістю) (вул. Грушевського 4, ауд. 314)
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Дисципліна «Етологія тварин» є вибірковою навчальною дисципліною за предметною спеціальністю 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) _ для освітньої програми _бакалавра_, яка викладається в IV семестрі в обсязі 6 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою). Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів, де розглядають основним питанням етології – поведінки тварин в сучасних умовах середовища, її механізмів, еволюційного й практичного значення.
Коротка анотація курсу	При проходженні курсу студенти мають змогу отримати необхідні знання для набуття компетентності з питань етології тварин, сформувати систему знань про поведінки тварин в різних умовах середовища та стресових ситуаціях, фізіологічних, генетичних та еволюційних механізмів її реакції. Увага студентів акцентується на виявленні ролі поведінки тварин у функціонуванні виду в мінливих умовах середовища та організації зооценозів.
Мета та цілі курсу	Метою вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Етологія тварин» є ознайомлення студентів із основним питанням етології – поведінки тварин в сучасних умовах середовища, її механізмів, еволюційного й практичного значення.
Література для вивчення дисципліни	<i>Базова:</i> 2. Зорін З.О. Поведінка тварин.- К.: Наука, 1999. -205 с. 3. Севериновська О.В., Пахомов О.Є., Рибальченко В.К. Етологія (основи поведінки тварин). Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ, 2010. – 290 с. <i>Інформаційні ресурси:</i> http://tlumach.com.ua/slovnyk_inshomovnyk_sliv/page/etologiya.7222/
Тривалість курсу	один семестр
Обсяг курсу	180 год, з яких 32 год лекцій, 32 год практичних занять та 116 год самостійної роботи
Очікувані результати навчання	Після завершення цього курсу студент буде знати: <ul style="list-style-type: none"> • мету та методи етології; • основні концепції і моделі етології; • індивідуальні форми поведінки; • репродуктивну поведінку; • організація угруповань, соціальна поведінка;

	<ul style="list-style-type: none"> • розвиток поведінки особин; • процеси навчання; • канали інформації; • нервові механізми поведінки та психічні її прояви; • поведінка тварин в умовах антропогенного тиску. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • виділити вроджені та набуті форми поведінки тварин; • розрізняти за мімікою, зміною типових морфологічних ознак початок агресії; • застосувати знання з поведінки тварин під час їх експлуатації, охорони та вітворення в штучних умовах (зоопарки, акваріуми, вольєри, тощо); • вміти пояснити фізіологічну та генетичну складову поведінки.
Ключові слова	Тварини, поведінка, умови середовища, стрес, зооценоз.
Формат курсу	Очний/заочний
	проведення лекцій та консультацій для кращого розуміння тем
Теми	Наведено у табл. 1
Підсумковий контроль, форма	Залік у кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань із загальної біології, зоології хребетних, зоології безхребетних, екології, соціології, а також дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату предмету.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	лекції, презентація (ілюстрація, демонстрація), розповідь, пояснення, дискусія
Необхідне обладнання	персональний комп'ютер, загальнонавчальні комп'ютерні програми і операційні системи, проектор, демонстраційний матеріал.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.</p> <p>Змістовий модуль 1. Розподіл балів за формами оцінювання: - тести із теоретично (80%) і практично (20%) орієнтованими завданнями (доповіді студентів за заданою тематикою) – 50 балів;</p> <p>Змістовий модуль 2 Розподіл балів за формами оцінювання: - тести із теоретично (80%) і практично (20%) орієнтованими завданнями (доповіді студентів за заданою тематикою) – 50 балів;</p> <p>Залік: Оформляють за результатами поточного контролю упродовж семестру.</p>
Питання до модульних контролів (замірів знань)	<p>Модульні контролі містять питання наступних тем:</p> <p>Історичний нарис “етології”. Проблеми вивчення етології, періоди розвитку: ранній, класичний, сучасний. Основоположники етології: Дж. Міль, І.Ж. Сант-Ілер, У. Дарвін, У. Джеймс, О. Хайнрот, Конрад Лоренц, Ніко Тінберген, Карл фон Фріш.</p> <p>Основна мета та методи етології. Зв'язок етології з іншими</p>

	<p>дисциплінами. Філогенетичне, фізіологічне пояснення функціональних взаємозв'язків між факторами, що формують поведінку живих істот. Метод мічення, аналіз б'юджету часу; харчування, моделювання, екскременти. Місце етології та її зв'язок із такими дисциплінами: семантика, лінгвістика, антропологія, соціологія, фізіологія, психологія, генетика, зоологія.</p> <p>Основні концепції і моделі класичної етології. Комплекс фіксованих дій. Орієнтовані, знакові стимули. Ієрархічна модель Н. Тінбергена.</p> <p>Індивідуальні форми поведінки. Рухова активність. Живлення й дихання. Терморегуляція. Пошук притулку, уникнення хижаків, лікування і дотримання чистоти тіла. Дослідницька поведінка. Гра . Біологічні ритми.</p> <p>Репродуктивна поведінка. Членистоногі, Риби, Амфібії, Рептилії, Птахи турбота про потомство.</p> <p>Організація угруповань. Суспільна поведінка. Основа організації угруповань. Лабільність ієрархічної структури в угрупованнях. Переваги життя в групі. Приклади угруповань: суспільні комахи, примати. Взаємодія в угрупованнях. Агресія. Природа агресії. Конкуренція. Наслідкування. Кооперація. Афіліація.</p> <p>Розвиток поведінки в онтогенезі. Онтогенез поведінки в ембріональний період. Постнатальний онтогенез поведінки. Вплив зовнішніх факторів на онтогенез поведінки. Імпринтинг. Процеси навчання. Класифікація форм навчання.</p> <p>Сенсорні системи, які пов'язані з поведінкою. Зорова система. Слухова система. Нюхова система інші сенсорні системи (органи дотику, ехолокація). Нервові механізми поведінки. Сновидіння. Материнська поведінка. Психічні прояви поведінки.</p> <p>Поведінка тварин в умовах антропогенного тиску. Географічна мінливість. Направлена зміна поведінки. Практичне значення етології.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу

Таблиця 1

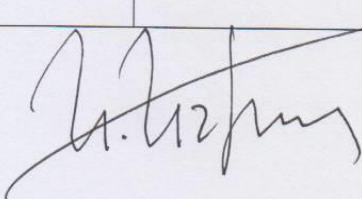
Схема курсу «Етологія тварин»

Тиж-день	Тема занять (перелік питань)	Форма діяльності та обсяг годин	Додаткова література / ресурс для виконання завдань (за потреби)	Термін виконання
1, 2	ІНДИВІДУАЛЬНИЙ РІВЕНЬ ПОВЕДІНКИ Історичний нарис «етології». Аналіз основних концепцій моделей класичної етології. Аналіз праць Конрада Лоренца,	Лекції – 4 год, практичне заняття – 4 год, самостійна робота – 14 год		2 тиждень

	Ніко Тінбергена, Карла фон Фріша.			
3, 4	Основна мета та методи етології. Індивідуальні форми поведінки. Ієрархічна модель етології Ніко Тінбергена.	Лекції – 4 год, практичне заняття – 4 год, самостійна робота – 14 год		2 тиждень
5, 6	Основні концепції і моделі класичної етології. Репродуктивна поведінка. Механізми терморегуляції тварин, уникнення хижаків, лікування і дотримання чистоти тіла. Дослідницька поведінка, гра. Біологічний ритм.	Лекції – 4 год, практичне заняття – 4 год, самостійна робота – 14 год		2 тиждень
7, 8	Індивідуальні форми поведінки. Форми організації спільноти. Вплив раннього досвіду на початкову поведінку тварин.	Лекції – 4 год, практичне заняття – 4 год, самостійна робота – 14 год		2 тиждень
9, 10	Репродуктивна поведінка. Аналіз розвитку поведінки в онтогенезі. Експериментальне вивчення умовно-рефлекційної діяльності. Навчання у природних умовах.	Лекції – 4 год, практичне заняття – 4 год, самостійна робота – 14 год		2 тиждень
11, 12	ГРУПОВИЙ РІВЕНЬ ПОВЕДІНКИ Процеси навчання. Класифікація форм навчання. Що спільного між нервовою системою хребетних і безхребетних. Нейроетологія.	Лекції – 4 год, практичне заняття – 4 год, самостійна робота – 14 год		2 тиждень
13, 14	Розвиток поведінки в онтогенезі. Аналіз сенсорних систем. Свідомість у тварин. Свідомість і страждання.	Лекції – 4 год, практичне заняття – 4 год, самостійна робота – 14 год		2 тиждень
15	Сенсорні системи які пов'язані з поведінкою. Аналіз психічних проявів поведінки. Адаптація.	Лекції – 2 год, практичне заняття – 2 год, самостійна робота – 8 год		1 тиждень

	Адаптивна поведінка різних умов середовища та приклади.		
16	Поведінка тварин в умовах антропогенного тиску. Значення етології для розв'язання ужиткових й природоохоронних завдань.	Лекції – 2 год, практичне заняття – 2 год, самостійна робота – 10 год	1 тиждень

Автор

Йосиф ЦАРИК

"Погоджено"

Голова методичної ради
біологічного факультету

Віталій ГОНЧАРЕНКО

" 10 " 02. 2021 р.

Гарант ОПП

Віталій ГОНЧАРЕНКО

" 10 " 02. 2021 р.